INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AUTOR:	Mgr. Hana Strádalová	ZNAČKA:	VY_32_INOVACE_12_0SZ_03
OBOR STUDIA:	Gastronomie Služby cestovního ruchu Management v gastronomii	ROČNÍK:	1., 2., 3.
PŘEDMĚT:	Společenskovědní základ Komunikace ve službách Společenskovědní seminář	VYTVOŘENO:	březen 2014
TEMATICKÝ OKRUH:	Vybrané otázky z teoretické a aplikované psychologie		
NÁZEV:	**Metody výzkumu v psychologii**		
ANOTACE, METODICKÝ POKYN:	Výukový materiál je vytvořen pro žáky 1. a 2. ročníku oboru Služby cestovního ruchu a Gastronomie, lze jej také využít v Základech společenských věd v 1. ročníku pro již uvedené obory a ve Společenskovědním semináři oboru Management v gastronomii. Soubor obsahuje výkladový materiál k tématu **Metody výzkumu v psychologii**, který je zpřístupněn žákům formou e-learningu. Žák získá přehled o metodách poznávání lidí a o omylech, které vznikají při posuzování lidí. Žák se pod svým uživatelským jménem a heslem přihlásí do výukového prostředí http:/moodle.ssss.cz. Pod názvem příslušného předmětu a tematického okruhu vyhledá nabídku kurzů. Zadaný kurz obsahuje výkladový materiál, jež má žák prostudovat. Obsah a jednoduché zpracování náročného tématu odpovídá možnostem a předpokladům žáků. Kurz obsahuje také krátký kontrolní test, který prověří, zda žák výukový materiál prostudoval. Kurz (výukový materiál a kontrolní test) nenahrazuje v plné míře prezenční výuku a zjišťování vědomostí a znalostí. Spuštění testu řídí vyučující. Ten nastaví pravidla, za kterých je možné test absolvovat (prostředí, čas, četnost opakování, hodnocení).		
ODKAZY A CITACE:	BEDRNOVÁ, Eva; PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie prodeje pro střední odborná učiliště*. Praha: FORTUNA, 1995, ISBN 80-7168-195-4. BENDL, Stanislav. *Maturita ze společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Ivan Skřivan ml., 1997, ISBN 80-902261-1-6. HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro SŠ*. Praha: FORTUNA, 1995, ISBN 80-7168-245-4. ČÁP, Jan; MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: PORTÁL, 2001, ISBN 978-80-7478-463-X.		

Metody výzkumu v psychologii

Metoda je způsob, kterým se zkoumá skutečný jev. Využíváme ***metody poznávací*** (*heuristické*), kdy zjišťujeme fakta, popisujeme sledované jevy, určujeme jejich vlastnosti. Mezi poznávací metody řadíme:

- **pozorování**
  - pozorování vnějšího chování člověka (extrospekce),
  - pozorování soustavné a opakované (příležitostné a systematické),
  - neomezujeme se jen na přímé pozorování, ale dáváme pozorované jevy do souvislostí,

- **sebepozorování**
  - posuzování vlastního prožívání (introspekce),
  - zkoumá vlastní duševní jevy (vzpomínky, …),

- **experiment (pokus)**
  - záměrné navození situace, kdy se sleduje chování zkoumané osoby, při pokusu můžeme zkoumaný jev opakovat a hodnotit pomocí přístrojů,
  - přirozený - v podmínkách, kde se běžně vyskytujeme, v reálném životě,
  - laboratorní - v přesně určeném prostředí, v umělých podmínkách,

- **rozhovor (interview)**
  - na základě vhodně zvolených otázek získáme od zkoumané osoby údaje, které nám mohou v poznávání pomoci,
  - je nutno navázat dobrý kontakt, přátelskou, otevřenou atmosféru,
  - neklademe takové otázky, které by mohly navodit určitý druh odpovědi,
  - odpovědi nemusí vždy odpovídat skutečnosti,
  - rozhovor řízený nebo neřízený,
  - u řízeného rozhovoru se neodchylujeme od zkoumaného cíle, otázky klademe jasně, srozumitelně, skrytě klademe kontrolní otázky,

- **dotazník, anketa**
  - výzkum podle písemně daných otázek, výhodou je široký záběr, rychle získáme velké množství informací,
  - informace mohou být nespolehlivé nebo velmi nepřesné,
  - využívají se pro statistické účely, k průzkumu veřejného mínění,
  - otázky sestavujeme tak, abychom mohli údaje porovnávat,
  - častá varianta odpovědí je ANO – NE,

- **testy**
  - zjišťujeme rozdíl mezi výkony pokusné osoby a předem stanoveného normálu (standardizované psychodiagnostické metody),
  - inteligenční testy a osobnostní dotazníky využívají pouze proškolení odborníci,

- **rozbor výsledků činnosti**
    - ruční práce, kresba,

- **rozbor slovních projevů**
    - slohové úlohy, deníky, literární pokusy, dotazníky,

- **sociometrie**
    - užívá se zejména při zkoumání vzájemných vztahů v sociální skupině,
    - výsledky se mohou znázorňovat i graficky.

Pozorování a rozhovor patří mezi nejpřístupnější a nejzákladnější poznávací metody. Musíme dbát na to, aby závěry, které vyvozujeme, nebyly subjektivní.

Jak dospějeme k objektivitě?

- Sami sebe si uvědomíme jako pozorovatele.
- Zvážíme svůj vztah k pozorovanému (předpokladem objektivity je nezávislost a nezaujatost.
- Pozorování vedeme v různých životních situacích.
- Konfrontujeme (porovnáváme) své závěry s ostatními pozorovateli.
- Musíme zvážit, jak naše přítomnost ovlivňuje situaci.

Co pozorujeme?

- Tělesné zvláštnosti a projevy (celkový vzhled, upravenost, čistota, držení těla, oblečení).
- Projevy řeči (artikulace, intonace a rytmus hlasu, užívaná slova a fráze, pohotovost v řeči).
- Tělesné změny (mimika, gestikulace, červenání, smích, pláč, dýchání).
- Způsoby chování při styku s jinými lidmi (jistota, nesmělost, namyšlenost, rozhodnost).

Omyly při posuzování lidí.

V procesu sociální percepce může dojít k řadě zkreslení:

- ***Stereotypy*** jsou emociální, nevědomé soudy, které se vztahují k určitým skupinám (národ, rasa, profese, pohlaví, …) a které se uplatňují v podobě předsudků (malý muž trpí komplexem méněcennosti, a proto se chová autoritativně).
- ***Projekce*** je stav, kdy posuzujeme lidi podle sebe, přisuzujeme jim vlastní pohnutky, postoje, chyby.
- ***Haló efekt*** – předčasně hodnotíme a zobecňujeme na základě prvního dojmu.

Úloha 1
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

K uvedeným metodám vyberte příklad často sledovaných jevů:

sociometrie	vztahy ve skupině ✓
interview	slovní zásoba, užívaná slova a fráze ✓
pozorování	celkový vzhled ✓
test	vlastnosti osobnosti ✓
rozbor výsledků činnosti	kresba ✓
sebepozorování	introspekce ✓

Úloha 2
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Metodu záměrného navození situace, kdy je možno sledovat chování jedince v přirozených nebo laboratorních podmínkách nazýváme:

Odpověď: experiment

Úloha 3
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Mezi nejpřístupnější a nejčastěji užívané poznávací metody patří:

Vyberte jednu nebo více možností:

- [x] a. rozhovor ✓
- [x] b. pozorování ✓
- [ ] c. rozbor slovního projevu
- [ ] d. experiment

Úloha 4
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Označte jevy, na které se soustředíme při pozorování:

Vyberte jednu nebo více možností:

- [x] a. celkový vzhled ✓
- [x] b. intonace a rytmus hlasu ✓
- [ ] c. vnitřní prožitky člověka
- [ ] d. způsob myšlení

Úloha 5
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Při hodnocení lidí se můžeme mýlit, protože někdy předčasně posuzujeme člověka podle prvního dojmu. Tento omyl při posuzování lidí nazýváme:

Odpověď: haló efekt